

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.137>

УДК 657.47

В. О. Ганусич,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту,

Закарпатський угорський університет ім. Ференца Ракоці II

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6902-6303>

А. Й. Ковач,

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

Закарпатський угорський університет ім. Ференца Ракоці II

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-9402-3919>

ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ УГОРЩИНИ ТА УКРАЇНИ: НАПРЯМИ АДАПТАЦІЇ ДО УПРАВЛІНСЬКИХ ПОТРЕБ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

V. Hanusych,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing,

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University

A. Kovach,

Candidate of educational master's degree,

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University

COMPARISON OF COST ACCOUNTING SYSTEMS IN HUNGARY AND UKRAINE: DIRECTIONS FOR ADAPTATION TO MANAGEMENT NEEDS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Статтю присвячено порівняльному аналізу систем організації обліку витрат в Україні та Угорщині в контексті адаптації до сучасних управлінських потреб і вимог євроінтеграції. Досліджено нормативно-методологічні засади побудови обліку витрат у двох країнах, зокрема структурну логіку угорського плану рахунків, що передбачає поетапний перехід від елементного обліку до калькулювання за місяцями виникнення та носіями витрат, а також формування фінансового результату. Визначено концептуальні відмінності у термінології, підходах до групування витрат і механізмах їх списання на фінансовий результат. Обґрунтовано, що угорська модель характеризується більшою інтеграцією фінансового та управлінського обліку, тоді як українська система зберігає нормативну стандартизованість і потребує розширення аналітичного виміру. Запропоновано напрями модернізації національної моделі шляхом впровадження багаторівневої системи калькулювання, розвитку обліку центрів відповідальності та підвищення гнучкості подання витрат у фінансовій звітності.

The article is devoted to a comparative analysis of cost accounting systems in Ukraine and Hungary in the context of their adaptation to contemporary managerial needs and the challenges of European integration. The study examines the regulatory and methodological foundations governing cost accounting in both countries and highlights structural differences in the design of national charts of accounts. Particular attention is paid to the Hungarian multi-level model, which ensures a последователь transition from cost elements to cost centers, cost objects, and finally to the formation of financial results. The logic of integrating financial and managerial accounting within a unified accounting framework is analyzed, including the role of activated own performance, cost allocation mechanisms, and the differentiation between the concepts of költség and ráfordítás.

The Ukrainian model, characterized by a standardized structure of expense

recognition and reporting, is compared with the Hungarian approach, which allows greater flexibility in grouping costs and choosing the format of profit and loss presentation. The study identifies conceptual differences in terminology, cost classification, and the mechanism of transferring costs to financial results. It is substantiated that the Hungarian system provides broader analytical capabilities for internal management through the institutionalization of cost centers and cost objects, while the Ukrainian system maintains a higher level of regulatory formalization but demonstrates limited multidimensionality.

The findings indicate that adapting selected elements of the Hungarian model may enhance the analytical depth and managerial relevance of Ukrainian cost accounting without compromising compliance with national standards. The article proposes directions for modernization, including the development of multi-level cost allocation, the formal introduction of responsibility centers within the accounting structure, and the expansion of flexibility in financial statement presentation. Such transformation would strengthen the strategic role of accounting as an instrument of resource management and value creation in an integrated European economic environment.

Ключові слова: облік витрат, план рахунків, управлінський облік, фінансовий облік, євроінтеграція, гармонізація обліку, центри відповідальності, носії витрат, методологія обліку.

Keywords: cost accounting, chart of accounts, management accounting, financial accounting, European integration, accounting harmonization, responsibility centers, cost objects, accounting methodology.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасні трансформаційні процеси, зумовлені євроінтеграційним вектором розвитку України, актуалізують не лише питання формальної гармонізації облікових стандартів, а й глибшого методологічного переосмислення організації

системи обліку витрат. Українська система, будучи нормативно врегульованою та структурно уніфікованою, забезпечує прозорість фінансової звітності, проте водночас демонструє обмежені можливості інтеграції фінансового та управлінського вимірів обліку.

У цьому контексті порівняння з угорською моделлю, що функціонує в межах правового поля Європейського Союзу та поєднує обов'язкові та опціональні рівні групування витрат, дозволяє виявити принципово інший підхід до організації інформаційного забезпечення процесу управління. Відмінність полягає не тільки у структурі планів рахунків, а й у різній логіці руху витрат від їх ресурсної природи до формування фінансового результату через систему внутрішнього перерозподілу. Саме ця різниця зумовлює необхідність наукового осмислення потенціалу адаптації елементів багаторівневої моделі у вітчизняну практику. Важливим є формування теоретичного підґрунтя для модернізації національної системи обліку витрат як складової ширшого процесу гармонізації облікової політики з європейськими підходами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній вітчизняній науковій літературі проблематика обліку витрат розглядається у площині вдосконалення організації облікового процесу, методичного забезпечення калькулювання собівартості та підвищення ролі витратної інформації в системі управління підприємством. У працях Бабія В. Т. [1], Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. [2], Васильєвої Л., Зуєвої І. [3] обґрунтовуються підходи до структуризації витрат, удосконалення їх класифікації та посилення аналітичної складової облікової інформації. Функціональний та управлінський вимір витратної проблематики розкривається у працях Кульгейко М. [4], Чумака Г. [5], Бобиля В. В., Лавренюка Ю. С. [6], Татар М. С., Ванярхи Г. М. [7], Редченка К. І., Чік М. Ю. [8]. Разом із тим, більшість вітчизняних досліджень зосереджена на удосконаленні національної моделі обліку витрат без системного порівняння її структурної архітектури з альтернативними європейськими підходами.

В угорській науковій літературі, зокрема у працях Szukits Á., Bodnár V. A. [9], Dankó D., Szegedi Z. [10], Siklósi Á., Sisa K., Szijártó B. [11] питання обліку витрат розглядаються в контексті еволюції систем контролінгу, розвитку діяльнісно-орієнтованих методів калькулювання та цифрової трансформації облікових інструментів.

Сучасні міжнародні публікації акцентують увагу на якості систем обліку витрат, їх стратегічній спрямованості та адаптації до умов турбулентного середовища. У роботах Usul H., Olgun E. B. [12], Asker Abasova A., Mehdi Mamedova K., Aziz Alekperova L. [13], Yaser Saleh Q., Barakat Al-Nimer M., Abbadi S. S. [14], Roffia P., Benavides M. M., Carrilero A. [15] розглядаються питання класифікації витрат, стратегічного контролю та оцінки якості облікових систем у виробничих компаніях.

Попри значний масив досліджень, у науковому дискурсі недостатньо уваги приділено структурно-методологічному порівнянню національних моделей обліку витрат, зокрема української та угорської, з урахуванням їх планів рахунків, логіки групування витрат та механізмів формування фінансового результату. Саме це зумовлює необхідність комплексного аналізу, спрямованого на виявлення відмінностей і визначення можливостей адаптації елементів угорської моделі до управлінських потреб українських підприємств в умовах євроінтеграції.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Сучасна трансформація економічного середовища, поглиблення інтеграційних процесів між Україною та країнами Європейського Союзу, а також зростання ролі управлінських рішень, заснованих на якісній аналітичній інформації, актуалізують необхідність переосмислення архітектури національної системи обліку витрат. Порівняльний аналіз української та угорської моделей дозволяє не лише виявити структурні та методологічні відмінності, а й оцінити їх вплив на формування фінансового результату, прозорість витратної інформації та її придатність для стратегічного управління.

Метою статті є комплексне дослідження особливостей побудови та функціонування систем обліку витрат в Україні та Угорщині з позицій їх відповідності сучасним управлінським потребам і вимогам євроінтеграції, а також обґрунтування можливостей адаптації окремих елементів угорської моделі в національну практику.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких наукових завдань: проаналізувати нормативно-методологічні засади організації обліку витрат у двох країнах; дослідити логіку побудови угорської багаторівневої системи групування витрат за елементами, місцями їх виникнення та носіями; визначити особливості формування фінансового результату в межах обраних моделей; встановити термінологічні розбіжності та їх концептуальні наслідки для інтерпретації витрат; окреслити напрями модернізації української системи обліку витрат з урахуванням управлінських вимог та європейського досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проблематика формування достовірної, управлінсько-орієнтованої інформації про витрати підприємств набуває особливої актуальності в умовах інтеграційних процесів до європейського простору. Українська система бухгалтерського обліку, що еволюціонує в напрямку гармонізації з міжнародними стандартами, стикається з необхідністю концептуального переосмислення методів калькуляції витрат та логіки їх відображення в облікових носіях. Водночас угорська модель, що функціонує в межах єдиного Європейського економічного простору, пропонує структуровану систему управлінського обліку, яка інтегрується у національний План рахунків.

Вітчизняний облік витрат ґрунтується на Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність підприємств» [16], а також Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 16, де витрати класифікуються за елементами та функціональними напрямками. Модель має регламентований характер із чітко структурованими рахунками

класу 8 (елементи витрат) та класу 9 (витрати за видами діяльності), що, безперечно, створює відносну прозорість, але водночас обмежує гнучкість аналітичної побудови.

Угорська система обліку, врегульована Законом «Про бухгалтерський облік» від 2000 року (A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény) [17], що адаптує Директиву 2013/34/ЄС, передбачає іншу структурну рамку. Вона виходить із подвійної класифікації витрат: за елементами (kölségnekemek) і за місцем виникнення (kölséghehelyek). Такий підхід не лише дозволяє формувати собівартість з урахуванням структури підприємства, але й відкриває ширші можливості для управлінського обліку, контролю та калькулювання продукції. Основні характеристики побудови бухгалтерського обліку витрат в Україні та Угорщині наведені у таблиці 1.

Таблиця 1. Порівняння основних характеристик обліку витрат в Україні та Угорщині

Характеристика	Україна	Угорщина
Модель бухгалтерського обліку	Контитентальна	Контитентальна
Основні нормативні документи, що регулюють бухгалтерський облік	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність підприємств», НП(С)БО	Закон про бухгалтерський облік від 2000 року
Застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS)	Підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, авторизовані рейтингові агентства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях та ін.	Компанії, акції яких котируються на регульованому ринку ЄС, банк, страхові компанії тощо.
Термінологія	Застосовується термін «витрати» не залежно від підходів до класифікації	Застосування багатопланового підходу до термінології різних за характером та класифікаційними ознаками витрат

Продовження таблиці 1.

Характеристика	Україна	Угорщина
Облік витрат за економічними елементами	<i>Не в основному фокусі:</i> ведеться на рахунках 8-го класу за рішенням підприємства з обов'язковим відображенням окремого розділі Звіту про фінансові результати	<i>В основному фокусі:</i> ведеться в обов'язковому порядку на рахунках 5-го класу. Відображається в якості основної класифікації видів витрат у Звіті про результати (типу А).
Витрати на виробництво	Обліковуються на обов'язкових рахунках 23, 91	Калькулювання собівартості здійснюється за допомогою необов'язкового для всіх підприємств 7 класу рахунків
Облік витрат за центрами відповідальності	Планом рахунків не передбачено	Ведеться за допомогою необов'язкового для всіх підприємств 6 класу рахунків
Облік витрат, які списуються на фінансові результати	Ведеться за допомогою обов'язкового 9 класу рахунків	Ведеться за допомогою обов'язкового 8 класу рахунків
Відображення витрат у Звіті про фінансові результати	Стандартизована форма для усіх підприємств	Можливість обирати форму подання (Тип А та Тип В)

Джерело: складено автором

Угорський План рахунків [18], затверджений Законом про бухгалтерський облік від 2000 року, містить декілька класів рахунків для обліку витрат, серед яких є обов'язкові та необов'язкові. Першопочатковою ланкою виникнення витрат є обов'язковий 5 клас «Елементи витрат» (рис. 1), де накопичуються витрати за видами (економічними елементами). Зокрема, до класу 5 входять такі рахунки витрат: 51 «Матеріальні витрати» (сировина і основні матеріали), 52 «Витрати на залучені (сторонні) послуги», 53 «Витрати на інші залучені послуги», 54 «Витрати на оплату праці», 55 «Інші витрати на персонал», 56 «Нарахування на заробітну плату», 57 «Амортизація». Окремо передбачено технічні рахунки для коригувальних записів: 58 «Капіталізована (активована) власна діяльність», а 59 «Рахунок для перенесення елементів витрат», який використовується як протизапис при перенесенні витрат до внутрішніх рахунків обліку.

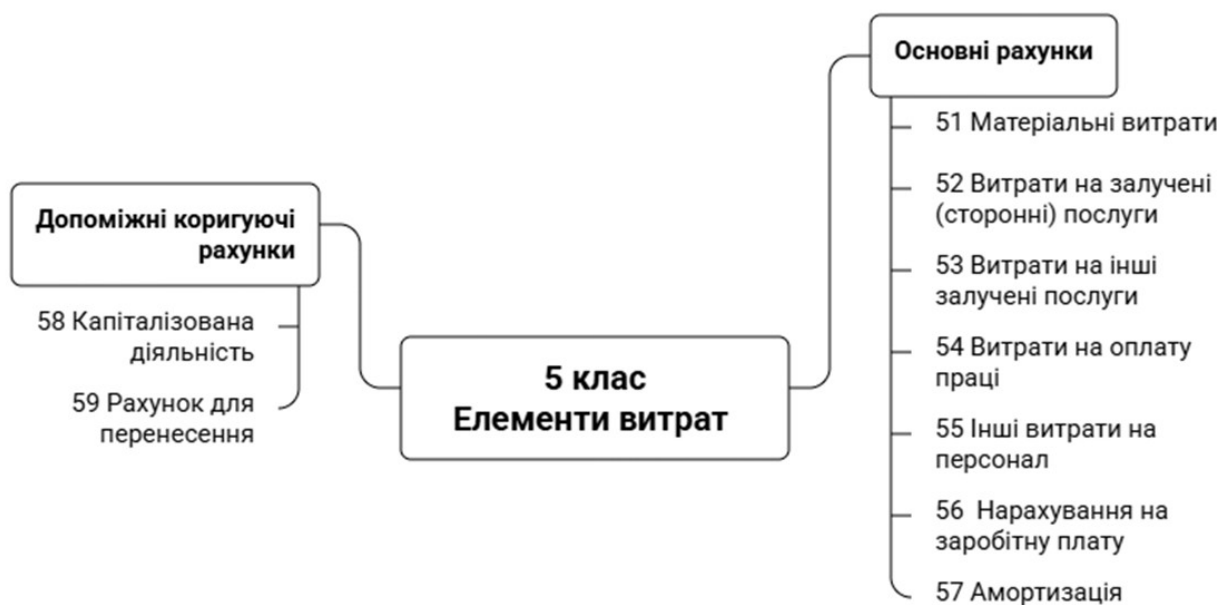

Рис. 1 Структура 5 класу «Елементи витрат» Плану рахунків Угорщини

Джерело: складено автором на основі [18]

Однією з характерних рис угорської системи обліку витрат, що вирізняє її серед континентальних моделей, є чітко інституціоналізована практика обліку активованої власної діяльності (*aktivált saját teljesítmények*), відображеної на рахунку 58. Зазначений обліковий інструмент виступає не стільки суто технічним елементом облікової системи, скільки концептуальним механізмом поєднання внутрішніх виробничих процесів підприємства з їх довгостроковим капіталізаційним ефектом у структурі фінансової звітності. На відміну від витрат, що зменшують фінансовий результат, активована власна діяльність, навпаки, слугує його коригуванням у бік збільшення. Вона репрезентує «внутрішній дохід» підприємства – результат виробничих або сервісних операцій, здійснених не для продажу зовнішньому споживачеві, а для формування або нарощення власного активного потенціалу.

Згідно з положеннями угорського Закону про бухгалтерський облік (2000. évi C. törvény) [17], величина активованої власної діяльності (*aktivált saját teljesítmények*) складається з двох основних складових:

1. Зміна запасів власного виробництва (saját termelésű készletek állományváltozása) – репрезентує зміну у вартості залишків готової продукції, напівфабрикатів та незавершеного виробництва. Позитивна дельта означає перевищення виробництва над використанням, що підвищує прибуток періоду. В українській обліковій практиці такий підхід частково застосовувався до введення в дію Податкового кодексу, коли для визначення об'єкту оподаткування відбувалося коригування залишків запасів згідно пп. 5.9. Закону про оподаткування прибутку підприємств (не чинний).

2. Активована вартість самостійно створених активів (saját előállítású eszközök aktivált értéke) – охоплює капіталізацію тих робіт, які підприємство виконало для себе та включило до вартості основних засобів або нематеріальних активів замість того, щоб списати їх як поточні витрати. Протягом періоду спочатку усі витрати за елементами відображуються на основних рахунках 5 класу, після чого на суму капіталізованих витрат відбувається коригування. Капіталізовані витрати охоплюють: будівництво або реконструкція будівель власними силами; виготовлення обладнання та інструментів для внутрішнього використання; розробка програмного забезпечення, патентів, торгових марок; перекласифікація тварин у племінне поголів'я.

За потреби, угорські підприємства можуть використовувати класи 6 і 7 Плану рахунків, які призначені для внутрішнього управлінського обліку витрат. Клас 6 називається «Місця виникнення витрат, загальні (непрямі) витрати» та служить для акумуляції витрат, що через свою природу не можуть бути прямо віднесені до конкретного продукту, послуги чи об'єкта діяльності. Його призначення полягає в забезпеченні управлінської прозорості розподілу ресурсів в місцях виникнення витрат: ремонтно-обслуговуючих підрозділів, допоміжних служб, на утримання та експлуатацію обладнання; загальновиробничі цехові витрати, адміністративно-управлінські витрати, витрати на збут та ін. Такі витрати, на відміну від прямих, обслуговують кілька напрямів діяльності підприємства

одночасно. Саме тому вони підлягають подальшому розподілу відповідно до прийнятої на підприємстві облікової політики та застосовуваних баз розподілу (наприклад, обсяг продукції, години роботи устаткування, площа приміщень та ін.). Всі витрати, зібрані на рахунках шостого класу, підлягають повному закриттю шляхом їх перенесення або на сьомий клас рахунків, де витрати деталізуються за об'єктами калькулювання (виробами, замовленнями, послугами тощо), або ж безпосередньо на рахунки фінансових результатів. Така послідовність відображення витрат (від класу 5 до 6, потім до 7 або 8) забезпечує методологічну цілісність системи калькулювання та дає змогу простежити весь ланцюг формування собівартості (рис. 2).

Рис. 2. Інтеграція фінансового та управлінського обліку витрат в Угорщині

Джерело: складено автором

Використання шостого класу особливо поширене серед великих виробничих підприємств зі складною організаційною структурою, багаторівневою системою управління та потребою в деталізованому калькулюванні собівартості. У такому контексті клас 6 забезпечує

накопичення витрат за центрами відповідальності, що дає змогу проводити ефективний управлінський аналіз, виявляти джерела нераціонального використання ресурсів та обґрунтовано приймати рішення щодо оптимізації витратної політики. Водночас чинне законодавство не передбачає обов'язковості ведення рахунків цього класу, тож невеликі підприємства можуть списувати непрямі витрати безпосередньо на фінансовий результат або використовувати спрощені підходи на основі рахунків класу 8.

Рахунки класу 7 «Витрати діяльності» згруповані за принципом відображення витрат на конкретні об'єкти калькулювання, так звані, носії витрат (költségviselő): окремі види продукції, послуги, замовлення клієнтів, види діяльності, проекти, контракти, партії товарів, групи товарів або сегменти ринку. Методологічна роль цього класу є особливо помітною у виробничих компаніях зі складною номенклатурою продукції, а також в організаціях, що працюють на умовах індивідуального замовлення або здійснюють сегментний аналіз рентабельності. Його застосування надає змогу не лише деталізувати витрати у розрізі об'єктів калькулювання, але й забезпечити аналітичну базу для оцінки прибутковості конкретних товарів, послуг або бізнес-напрямів.

Клас 8 «Собівартість реалізації та витрати звітного періоду» угорського плану рахунків відіграє центральну роль у формуванні фінансового результату, оскільки забезпечує остаточне списання всіх витрат звітного періоду на рахунки прибутків і збитків. Клас 8 є обов'язковим для всіх підприємств, рахунки цього класу закриваються наприкінці звітного періоду через спеціальні рахунки фінансового результату, забезпечуючи відображення витрат у структурі Звіту про результати.

Угорська модель дозволяє підприємству самостійно обирати між двома типами побудови Звіту про фінансові результати:

- Тип А – за елементами витрат, є найбільш розповсюдженим;
- Тип В – за функціональними напрямками діяльності (близький до української моделі).

Українська система, в свою чергу, стандартизована: передбачено єдиний формат Звіту про фінансові результати з обов'язковим поділом витрат за функціональними напрямками.

Лексика бухгалтерського обліку в Угорщині формувалася під впливом як німецької, так і англосаксонської традиції, що знайшло відображення у структурі національного плану рахунків та професійній термінології, закріпленій у Законі про бухгалтерський облік від 2000 року. Одним із яскравих прикладів концептуальної багатшаровості є використання різних термінів для характеристики витрат. Угорська система бухгалтерського обліку розрізняє два фундаментальні поняття – *költség* та *ráfordítás*, кожне з яких відображає різні етапи руху витрат і має окреме методологічне навантаження. Таке розмежування є важливим як для формування управлінської інформації, так і для складання фінансової звітності.

Під терміном *költség* (дослівно - затрати, витрати) розуміють ресурсне споживання, пов'язане безпосередньо з основною або допоміжною діяльністю підприємства. Це сукупність витрат, що виникають у процесі виробництва або надання послуг, тобто на рівні функціонального використання ресурсів: сировини, праці, амортизації, послуг сторонніх організацій тощо. Облік таких витрат ведеться на рахунках класів 5–7 і пов'язаний переважно з внутрішньою аналітикою.

Натомість термін *ráfordítás* (який можна перекласти як витрати звітного періоду) охоплює ширший набір елементів. Це витрати, які вийшли за межі внутрішнього споживання і були списані на фінансовий результат. Цей термін включає як виробничу собівартість реалізованої продукції, так і адміністративні, збутові, фінансові та надзвичайні витрати, а також податкові платежі.

У цьому сенсі український термін «витрати» поєднує риси обох, описаних вище, угорських понять. З одного боку, в українському обліку витрати визнаються як зменшення економічних вигід у формі вибуття активів або збільшення зобов'язань (НП(С)БО 16), що близьке до логіки

költség. З іншого - у складі фінансової звітності витрати охоплюють також податкові платежі, збитки від курсових різниць, штрафів подібно до категорії ráfordítás.

Щодо класифікації витрат, угорська облікова система інтегрує фінансовий та управлінський облік. Фінансовий облік в Угорщині вимагає обов'язкового групування витрат за їх економічною природою (5 клас рахунків). Управлінський облік в угорській практиці спирається на додаткове групування витрат за місцем та об'єктом їх виникнення. Зазвичай виокремлюють: місця виникнення витрат (költséghely – центри витрат, підрозділи, ділянки виробництва) та носії витрат (költségviselő – конкретні види продукції, послуг або замовлення). Угорська система рахунків (класи 6 і 7) дозволяє організувати такий розподіл: витрати відносяться на рахунки відповідних виробів чи замовлень (клас 7) або накопичуються на рахунках загальновиробничих та непрямих витрат (клас 6) з наступним списанням на собівартість продукції. Це дає можливість формувати повну собівартість по кожному виду продукції чи діяльності та контролювати ефективність по центрах відповідальності.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Угорська модель обліку витрат вирізняється внутрішньою еластичністю, здатною адаптуватися до різних організаційних конфігурацій підприємств. Українська ж система, хоча й забезпечує нормативну чіткість та відповідність національним стандартам, потребує подальшого концептуального осучаснення в напрямі мультимірності, що враховує не лише об'єктивно-фінансові показники, а й ресурсну логіку створення цінності в контексті сталого розвитку.

Аналіз структурної побудови угорської моделі обліку витрат засвідчує, що її цінність полягає не стільки у формальному розмежуванні рахунків, скільки у закладеній логіці послідовного переходу від ресурсного споживання до фінансового результату через систему внутрішнього перерозподілу та калькулювання. У цьому контексті адаптація української

моделі до сучасних управлінських потреб може передбачати не механічне запозичення окремих елементів, а поетапне впровадження концепції багаторівневого обліку витрат. Йдеться, передусім, про інституціоналізацію обліку місць виникнення витрат і носіїв витрат у межах єдиного плану рахунків, що дозволило б забезпечити чітке розмежування функціональної та об'єктної структури собівартості. Важливим напрямом є також нормативне закріплення можливості вибору формату відображення витрат у Звіті про фінансові результати залежно від інформаційних потреб користувачів, що підвищить гнучкість фінансової звітності без втрати її порівнюваності. Не менш суттєвим, є розвиток системи рахунків для обліку та розподілу непрямих витрат із використанням економічно обґрунтованих баз розподілу, що сприятиме формуванню релевантної собівартості та підвищенню прозорості управлінських рішень. Модернізація української системи обліку витрат має ґрунтуватися на інтеграції фінансового та управлінського вимірів, де облік виступає не лише засобом фіксації фактів господарського життя, а інструментом стратегічного управління ресурсами підприємства. Подальших досліджень вимагає практика обліку інших країн Європейського Союзу задля пошуку оптимальних вже чинних у європейському просторі конфігурацій управлінсько-орієнтованих систем обліку витрат.

Література

1. Бабій В. Т. Теоретичні аспекти організації обліку витрат операційної діяльності підприємства. *The Actual Problems of Regional Economy Development*. 2025. № 1 (21), с. 416–423. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.21.416-423>
2. Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. *Економіка та держава*. 2021. № 7, с. 83–89. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.7.83
3. Васільєва Л., Зуєва І. Облік витрат і його організація в сучасних умовах розвитку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2025. № 79. DOI:

<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-169>

4. Кульгейко М. Інституціональна система бухгалтерського обліку фінансових витрат та її ключові елементи. *Grail of Science*. 2025. № 57, с. 338–347. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.10.2025.033>

5. Чумак Г. Управління витратами підприємства: функціональний аспект. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 4, с. 160–165. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-6-21>

6. Бобиль В. В., Лавренюк Ю. С. Управлінський облік доходів та витрат за центрами відповідальності в умовах фінансової кризи. *Efektivna Ekonomika*. 2022. № 10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.10.10>

7. Татар М. С., Ванярха Г. М. Облік і аудит доходів і витрат підприємств в умовах глобальних викликів. *Time description of economic reforms*. 2021. № 4, с. 67–75. DOI: <https://doi.org/10.32620/cher.2020.4.09>

8. Редченко К. І., Чік М. Ю. Зведений облік витрат як складова формування результату діяльності підприємства. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic Sciences*. 2020. № 61, с. 68–73. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2020-61-10>

9. Szukits Á., Bodnár V. A. Költségelemzéstől az adathasznosításig – a Hazai Vállalatok által használt controllingszerek Alakulása Az Elmúlt ötven évben. *Vezetéstudomány. Budapest Management Review*. 2019. № 50(12), 112–121 old. DOI: <https://doi.org/10.14267/veztud.2019.12.10>

10. Dankó D., Szegedi Z. A tevékenységalapú költségszámítás módszertani problémái és az idővezérelt tevékenységalapú költségszámítás. *Vezetéstudomány. Budapest Management Review*. 2006. 39–53 old. DOI: <https://doi.org/10.14267/veztud.2006.09.04>

11. Siklósi Á., Sisa K., Szijártó B. (2018). Cost accounting in hungarian public higher education institutions. *Prace naukowe uniwersytetu ekonomicznego we wrocławiu*. 2018. № 515, 278–285 old. DOI: <https://doi.org/10.15611/pn.2018.515.22>

12. Usul H., Olgun E. B. An analysis of material flow cost accounting in companies using different cost accounting systems. *Heliyon*. 2025. № 11(4). DOI:

<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2025.e42555>

13. Asker Abasova A., Mehdi Mamedova K., Aziz Alekperova L. Classification of costs and methods of their management in the system of strategic control. *Economics and Region*. 2023. № 1(88), p. 152–159. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1\(88\).2884](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1(88).2884)

14. Yaser Saleh Q., Barakat AL-Nimer M., Abbadi S. S. The quality of cost accounting systems in manufacturing firms: A literature review. *Cogent Business and Management*. Cogent OA. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2209980>

15. Roffia P., Benavides M. M., Carrilero A. Cost accounting practices in SMEs: liability of age and other factors that hinder or burst its implementation in turbulent years. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 2024. № 20(1), 115–139 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11365-023-00938-2>

16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV, поточна редакція від 3.09.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

17. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2000-100-00-00>

18. Számlatükör, 2012. URL: <https://www.szamvitelnavigator.hu/wp-content/uploads/2012/09/Sz%C3%A1mlat%C3%BCk%C3%B6r-1.pdf>

References

1. Babii, V.T. (2025), “Theoretical aspects of organizing cost accounting of operating activities of the enterprise”, *The Actual Problems of Regional Economy Development*, vol. 1, no. 21, pp. 416-423. <https://doi.org/10.15330/apred.1.21.416-423>

2. Nazarenko, T.P. Franchuk, I.B. and Viter, S.A. (2021), “Methodological aspects of accounting and cost management of production”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 7, pp. 83-89. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.7.83>

3. Vasylieva, L. and Zuieva, I. (2025), “Cost accounting and its organization in modern conditions of enterprise development”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol.

79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-169>

4. Kulheiko, M. (2025), "Institutional system of accounting for financial expenses and its key elements", *Grail of Science*, vol. 57, pp. 338-347. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.10.2025.033>

5. Chumak, H. (2023), "Enterprise cost management: functional aspect", *Modeling the development of the economic systems*, vol. 4, pp. 160-165. <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-6-21>

6. Bobyl, V.V. and Lavreniuk, Yu.S. (2022), "Management accounting of income and expenses by responsibility centers in conditions of financial crisis", *Efektivna Ekonomika*, vol. 10. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.10.10>

7. Tatar, M.S. and Vaniarkha, H.M. (2021), "Accounting and audit of enterprise income and expenses in conditions of global challenges", *Time description of economic reforms*, vol. 4, pp. 67-75. <https://doi.org/10.32620/cher.2020.4.09>

8. Redchenko, K.I. and Chik, M.Yu. (2020), "Consolidated cost accounting as a component of enterprise performance formation", *Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences*, vol. 61, pp. 68-73. <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2020-61-10>

9. Szukits, A. and Bodnar, V.A. (2019), "From cost analysis to data utilization – the evolution of controlling tools used by domestic companies over the past fifty years", *Vezetéstudomány. Budapest Management Review*, vol. 50, no. 12, pp. 112-121. <https://doi.org/10.14267/veztud.2019.12.10>

10. Danko, D. and Szegedi, Z. (2006), "Methodological problems of activity-based costing and time-based activity-based costing", *Vezetéstudomány. Budapest Management Review*, vol. 9, pp. 39-53. <https://doi.org/10.14267/veztud.2006.09.04>

11. Siklosi, A. Sisa, K. and Szijarto, B. (2018), "Cost accounting in Hungarian public higher education institutions", *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, vol. 515, pp. 278-285. <https://doi.org/10.15611/pn.2018.515.22>

12. Usul, H. and Olgun, E.B. (2025), "An analysis of material flow cost

accounting in companies using different cost accounting systems", Heliyon, vol. 11, no. 4. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2025.e42555>

13. Asker Abasova, A. Mehdi Mamedova, K. and Aziz Alekperova, L. (2023), "Classification of costs and methods of their management in the system of strategic control", Economics and Region, vol. 1, no. 88, pp. 152-159. [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1\(88\).2884](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.1(88).2884)

14. Yaser Saleh, Q. Barakat Al-Nimer, M. and Abbadi, S.S. (2023), "The quality of cost accounting systems in manufacturing firms: A literature review", Cogent Business and Management, vol. 10. <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2209980>

15. Roffia, P. Benavides, M.M. and Carrilero, A. (2024), "Cost accounting practices in SMEs: liability of age and other factors that hinder or boost its implementation in turbulent years", International Entrepreneurship and Management Journal, vol. 20, no. 1, pp. 115-139. <https://doi.org/10.1007/s11365-023-00938-2>

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "On accounting and financial reporting in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Accessed 11 February 2026).

17. National legislation (2000), "Act C of 2000 on Accounting", available at: <https://njt.hu/jogszabaly/2000-100-00-00> (Accessed 11 February 2026).

18. Szamvitelnavigator (2012), "Chart of accounts", available at: <https://www.szamvitelnavigator.hu/wp-content/uploads/2012/09/Sz%C3%A1mlat%C3%BCK%C3%B6r-1.pdf> (Accessed 11 February 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 12.02.26

Прорецензовано / Revised: 16.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 19.02.26